BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

ĐẠO ĐỨC 4

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

NGUYỄN THỊ TOAN (Tổng Chủ biên)
TRẦN THÀNH NAM (Chủ biên)
NGUYỄN THỊ HOÀNG ANH – NGUYỄN NGỌC DUNG

ĐẠO ĐỨC 4

(Tái bản lần thứ ba)

KẾT NỐI TRI THỨC
VỚI CUỘC SỐNG

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

HƯỚNG DẪN SỬ DỤNG SÁCH

Mỗi hoạt động học tập trong sách *Đạo đức 4* đều được chỉ dẫn bằng một kí hiệu nhất định. Thầy cô giáo sẽ hướng dẫn các em học theo các chỉ dẫn này.

KHỞI ĐỘNG

Mở đầu, tạo hứng thú để dẫn vào bài mới.

KHÁM PHÁ

Hình thành tri thức, kĩ năng mới.

LUYỆN TẬP

Củng cố tri thức, rèn luyện kĩ năng đã được khám phá.

VẬN DỤNG

Vận dụng những tri thức đã học vào thực tiễn cuộc sống.

Để mỗi bài học thực sự có ý nghĩa, các em hãy thường xuyên vận dụng những điều đã học vào cuộc sống hằng ngày ở nhà, ở trường và ở nơi công cộng.

Hãy bảo quản, giữ gìn sách giáo khoa để dành tặng các em học sinh lớp sau!

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

LỜI NÓI ĐẦU

Các em yêu quý!

Sách giáo khoa *Đạo đức 4* tiếp tục đồng hành với các em trong năm học mới. Điều gì sẽ chờ đón các em qua cuốn sách này?

Đó là bài học về lòng biết ơn người lao động; niềm cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn; tình yêu lao động; biết tôn trọng tài sản của người khác và bảo vệ của công; kĩ năng thiết lập và duy trì quan hệ bạn bè; những trải nghiệm thú vị về tiền; một số quyền và bổn phận cơ bản của trẻ em.

Trong mỗi bài học có nhiều hoạt động phong phú. Ở đó, các em sẽ được chia sẻ trải nghiệm, kể chuyện, bày tỏ ý kiến, nhận xét hành vi, sắm vai xử lí tình huống, tương tác cùng thầy cô và các bạn,... Qua mỗi ngày, những bài học sẽ thấm dần và trở thành hành động tự giác của các em trong cuộc sống.

Chúc các em học tập vui vẻ, hiệu quả!

KẾT NỐI TRI THỨC
VỚI CUỘC SỐNG

MỤC LỤC

Chủ đề	Nội dung	Trang
1	BIẾT ƠN NGƯỜI LAO ĐỘNG	
	Bài 1 – Biết ơn người lao động	5
2	CẢM THÔNG, GIÚP ĐỠ NGƯỜI GẶP KHÓ KHĂN	
	Bài 2 – Cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn	12
3	YÊU LAO ĐỘNG	
	Bài 3 – Yêu lao động	19
4	TÔN TRỌNG TÀI SẢN CỦA NGƯỜI KHÁC	
	Bài 4 – Tôn trọng tài sản của người khác	25
5	BẢO VỆ CỦA CÔNG	
	Bài 5 – Bảo vệ của công	31
6	THIẾT LẬP VÀ DUY TRÌ QUAN HỆ BẠN BÈ	
	Bài 6 – Thiết lập quan hệ bạn bè	37
	Bài 7 – Duy trì quan hệ bạn bè	43
7	QUÝ TRỌNG ĐỒNG TIỀN	
	Bài 8 – Quý trọng đồng tiền	48
8	QUYỀN VÀ BỔN PHẬN CỦA TRẺ EM	
	Bài 9 – Quyền và bổn phận của trẻ em	56
Một số thuật ngữ dùng trong sách		64
Nguồn ảnh sử dụng		64

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

CHỦ ĐỀ 1

BIẾT ƠN NGƯỜI LAO ĐỘNG

Bài 1 Biết ơn người lao động

MỤC TIÊU

- Nêu được đóng góp của một số người lao động ở xung quanh.
- Biết được vì sao phải biết ơn người lao động.
- Thể hiện được lòng biết ơn người lao động bằng lời nói, việc làm cụ thể phù hợp với lứa tuổi.
- Nhắc nhở bạn bè, người thân có thái độ, hành vi biết ơn người lao động.

KHỞI ĐỘNG

– Nghe/hát bài "Lớn lên em sẽ làm gì?" (*Sáng tác: Trần Hữu Pháp*).

– Có những nghề gì được nhắc tới trong bài hát?

KHÁM PHÁ

1 Tìm hiểu những đóng góp của người lao động

Đọc bài thơ và trả lời câu hỏi:

TIẾNG CHỔI TRE

Những đêm hè
Khi ve ve
Đã ngủ
Tôi lắng nghe
Trên đường Trần Phú
Tiếng chổi tre
Xao xác
Hàng me
Tiếng chổi tre
Đêm hè
Quét rác...

Những đêm đông
Khi cơn dông
Vừa tắt
Tôi đứng trông
Trên đường lặng ngắt
Chị lao công
Như sắt
Như đồng
Chị lao công
Đêm đông
Quét rác...

Sáng mai ra
Gánh hàng hoa
Xuống chợ
Hoa Ngọc Hà
Trên đường rực nở
Hương bay xa
Thơm ngát
Đường ta
Nhớ nghe hoa
Người quét rác
Đêm qua.

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

Nhớ em nghe
Tiếng chổi tre
Chị quét
Những đêm hè
Đêm đông gió rét
Tiếng chổi tre
Sớm tối
Đi về
Giữ sạch lề
Đẹp lối
Em nghe!

(Tố Hữu)

– Việc làm của chị lao công giúp ích gì cho cuộc sống của chúng ta?

– Hãy kể thêm một số công việc của người lao động khác mà em biết. Những công việc đó có đóng góp gì cho xã hội?

2 Khám phá vì sao phải biết ơn người lao động

- Những sản phẩm trên cần thiết cho cuộc sống của chúng ta như thế nào?
- Nêu nhận biết của em về công sức của người lao động khi làm ra các sản phẩm đó.
- Theo em, vì sao chúng ta phải biết ơn người lao động?

3 Tìm hiểu những việc cần làm để thể hiện lòng biết ơn người lao động

a *Hà luôn chào hỏi bác lao công quét dọn chung cư.*

Người nông dân rất vất vả mới làm ra được hạt gạo. Con đừng phung phí thế!

b *Thấy Thảo không cẩn thận khi vo gạo, mẹ nhặt những hạt gạo rơi bỏ vào rá. Thảo nói với mẹ: "Có mấy hạt gạo thôi mà mẹ!".*

c *Yến làm thiệp tặng cô giáo nhân ngày Nhà giáo Việt Nam. Trong tấm thiệp nhỏ xinh xắn, bạn nắn nót viết: "Con yêu cô nhiều lắm!".*

d *Nhân ngày Quốc tế Lao động 1 – 5, nhà trường tổ chức cuộc thi "Vẽ tranh về người lao động". Linh rủ các bạn cùng tham gia.*

e *Chú Hùng làm nghề chạy xe ôm. Chú thường đưa đón chị em Lan đi học. Mấy hôm nay, chú bị ốm không đi làm được. Biết hoàn cảnh gia đình chú rất khó khăn, Lan xin phép bố mẹ mang gạo và rau sang giúp chú.*

g *Khi đến bệnh viện thăm bà ốm, chứng kiến các bác sĩ khám, chữa bệnh cho bà, Minh mơ ước sau này sẽ trở thành bác sĩ.*

?

– Hãy nêu những việc làm thể hiện lòng biết ơn người lao động qua các bức tranh trên.
– Theo em, còn việc làm nào khác để thể hiện lòng biết ơn người lao động?

LUYỆN TẬP

1 Em đồng tình hay không đồng tình với ý kiến nào dưới đây? Vì sao?

a *Cần phải biết ơn người lao động vì họ đã tạo ra của cải cho xã hội.*

b *Không cần biết ơn người lao động vì chúng ta đã trả tiền để mua sản phẩm của họ.*

c *Chỉ cần biết ơn những người lao động xung quanh ta.*

d *Không cần coi trọng những người lao động chân tay.*

e *Trân trọng thành quả của người lao động là biết ơn người lao động.*

2 Việc làm của bạn nào dưới đây thể hiện hoặc không thể hiện sự biết ơn người lao động? Vì sao?

a *Mỗi lần nghe thấy tiếng rao của cô bán hàng rong, Lê lại nhại theo giọng của cô.*

b *Châu muốn sau này lớn lên sẽ trở thành giáo viên như bố mình.*

c *Thanh lấy nước mời chú thợ điện và cảm ơn chú đã sửa điện cho nhà mình.*

d *Chi yêu quý bác giúp việc như người nhà.*

e *Bảo nhận hàng xong đi vào nhà ngay mà không chào chú giao hàng.*

3 Xử lí tình huống

a *Trên đường đi học, thấy bác đầu bếp của trường bị đổ xe hàng, Phương nói với Khánh: "Mình qua nhặt đồ giúp bác đi!". Khánh nói: "Không phải việc của mình đâu!".*

Nếu là Phương, em sẽ làm gì?

b *Cô giáo yêu cầu các bạn giới thiệu về nghề nghiệp của người thân. Một bạn bên cạnh chê nghề nghiệp của bố mẹ Mai.*

Nếu là Mai, em sẽ nói gì với bạn đó?

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

?

c *Các bác ở quê gửi cho nhà Nhung rất nhiều rau, củ, quả. Tuy nhiên, nhà bạn ít người, ăn không hết nên có thể các thực phẩm đó sẽ bị hỏng. Anh của Nhung bảo nếu hỏng thì bỏ đi.*

Nếu là Nhung, em sẽ làm gì?

4 Em có lời khuyên gì dành cho bạn?

a *Huy giẫm chân bẩn lên hành lang mà bác lao công vừa lau sạch.*

b *Tổng kết năm học, cả lớp được đi liên hoan tại nhà hàng tự chọn. Một số bạn lấy rất nhiều đồ ăn mà không ăn hết.*

VẬN DỤNG

1. Hãy chia sẻ một số việc em đã làm để thể hiện lòng biết ơn người lao động. Khi đó, em cảm thấy thế nào?
2. Sưu tầm các câu ca dao, tục ngữ, bài thơ, bài hát, tranh, ảnh, truyện,... về người lao động.
3. Cùng các bạn trong nhóm xây dựng và biểu diễn tiểu phẩm về chủ đề "Biết ơn người lao động".

Ăn quả nhớ người trồng cây.

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

CHỦ ĐỀ 2

CẢM THÔNG, GIÚP ĐỠ NGƯỜI GẶP KHÓ KHĂN

Bài 2 Cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn

MỤC TIÊU

- Nêu được một số biểu hiện của sự cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn.
- Biết vì sao phải cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn.
- Cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn bằng những lời nói, việc làm cụ thể phù hợp với lứa tuổi.
- Sẵn sàng giúp đỡ người gặp khó khăn phù hợp với khả năng của bản thân.

KHỞI ĐỘNG

Nghe/hát bài "Bầu và bí" (*Nhạc: Phạm Tuyên, lời: Ca dao cổ*).

Bài hát nhắn nhủ chúng ta điều gì?

KHÁM PHÁ

1 **Tìm hiểu một số biểu hiện của sự cảm thông, giúp đỡ người có hoàn cảnh khó khăn**

a) Em hãy quan sát tranh và cho biết những người trong tranh đang gặp khó khăn gì.

Em còn biết những hoàn cảnh khó khăn nào khác?

b) Em hãy nêu những biểu hiện của sự cảm thông, giúp đỡ người có hoàn cảnh khó khăn trong những bức tranh sau:

Em hãy kể thêm những việc làm khác thể hiện sự cảm thông, giúp đỡ người có hoàn cảnh khó khăn.

2 Khám phá vì sao phải cảm thông, giúp đỡ người gặp khó khăn

Đọc truyện và trả lời câu hỏi:

GIÚP BẠN

Gia đình dê con không may gặp hoả hoạn. Đồ đạc trong nhà đều bị thiêu rụi, may mắn cả nhà không ai bị thương.

Thầy giáo hà mã kể chuyện không may của gia đình dê con cho các bạn nhỏ nghe. Các bạn nghe xong ai nấy đều thương cảm gia đình dê con.

Nhà khỉ cách nhà dê không xa, khỉ con chủ động mời dê con tới nhà mình. Khỉ kể chuyện của gia đình dê con với mẹ rồi xin phép mẹ tặng cho dê con một số sách vở, quần áo, đồ chơi và vật dụng sinh hoạt. Khỉ nói với dê: "Dê ơi! Bạn đừng buồn, quần áo, sách vở và đồ chơi này mình tặng cho bạn đấy!".

Khỉ mẹ cũng làm rất nhiều đồ ăn ngon cho dê con. Cả nhà thay nhau gắp thức ăn cho dê, quan tâm dê chu đáo. Dê con cảm động nói: "Mọi người tốt với cháu quá! Cháu thấy ấm áp như đang ở nhà mình vậy.".

(Theo Nguyễn Thị Vi Khanh, *Tôi có cảm xúc tích cực, còn bạn thì sao?*, NXB Văn học, 2016)

- Khỉ con đã làm gì để giúp dê con? Khi được giúp đỡ, dê con cảm thấy thế nào?
- Em sẽ làm gì nếu những người xung quanh em gặp khó khăn?
- Theo em, sự cảm thông, giúp đỡ có ý nghĩa như thế nào đối với những người đang gặp khó khăn?

LUYỆN TẬP

1 Kể về một người có hoàn cảnh khó khăn mà em biết theo gợi ý sau:

- Tên của người đó;
- Nơi họ sống;
- Những khó khăn mà họ đang gặp;
- Những việc em có thể làm để giúp đỡ họ.

2 Em đồng tình hay không đồng tình với ý kiến nào dưới đây? Vì sao?

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

3 Lựa chọn thái độ, hành vi thể hiện sự cảm thông, giúp đỡ

a *Chân thành*

b *Tỏ vẻ thương hại, ban ơn*

c *Tôn trọng, tế nhị*

d *Lời nói, cử chỉ phù hợp*

e *Ánh mắt thân tình*

g *Quan tâm, lắng nghe*

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

4 Xử lí tình huống

a *Linh dự định chiều Chủ nhật sẽ cùng các bạn tới giúp bà cụ neo đơn ở cùng xóm nhưng Hải mời Linh chiều hôm đó sang nhà bạn dự sinh nhật. Nếu là Linh, em sẽ làm gì?*

b *Ông nội Phong ốm nặng nên bạn rất buồn. Nếu là bạn của Phong, em sẽ làm gì?*

KẾT NỐI TRI THỨC
VỚI CUỘC SỐNG

c *Với mong muốn mang đến một mùa đông ấm áp cho các bạn vùng cao, trường em phát động phong trào "Áo ấm tặng bạn". Em sẽ làm gì?*

VẬN DỤNG

1 Em hãy tìm những câu ca dao, tục ngữ, bài thơ, bài hát,... nói về sự cảm thông, giúp đỡ con người.

2 Em hãy viết những lời yêu thương để gửi đến người có hoàn cảnh khó khăn (Ví dụ: một bạn ở vùng cao bị lũ quét cuốn trôi hết sách vở, một bạn bị bệnh nặng không thể đến trường,...).

3 Em hãy cùng các bạn trong nhóm xây dựng và thực hiện kế hoạch giúp đỡ người khó khăn theo bảng gợi ý sau:

Tên người cần giúp đỡ	Hoàn cảnh khó khăn	Những việc có thể giúp đỡ họ	Phân công nhiệm vụ	Thời gian thực hiện

Thương người như thể thương thân.

CHỦ ĐỀ 3

YÊU LAO ĐỘNG

Bài 3 Yêu lao động

MỤC TIÊU

- Nêu được một số biểu hiện của yêu lao động.
- Biết vì sao phải yêu lao động.
- Tích cực, tự giác tham gia hoạt động lao động phù hợp với khả năng của bản thân.
- Quý trọng người yêu lao động, không đồng tình với những biểu hiện lười lao động.

KHỞI ĐỘNG

– Kể những việc em đã làm được khi ở nhà, ở trường.

– Khi làm những việc đó, em cảm thấy như thế nào?

KHÁM PHÁ

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

1 Tìm hiểu một số biểu hiện của yêu lao động

Quan sát tranh và trả lời câu hỏi:

?

– Em hãy nêu biểu hiện của yêu lao động qua các bức tranh trên.

– Hãy nêu thêm các biểu hiện khác của yêu lao động mà em biết.

2 Khám phá vì sao phải yêu lao động

Đọc truyện và trả lời câu hỏi:

Những giọt mồ hôi trên trán mẹ

Cô bé bận lắm, ngoài học trên lớp, cô bé còn ôn bài và sinh hoạt ở các câu lạc bộ. Để cô bé có nhiều thời gian, mẹ thường phải thức dậy từ sáng sớm để chạy đua với mặt trời và thức rất khuya để làm việc nhà. Ấy thế mà chưa bao giờ mẹ than vãn mệt mỏi với cô bé cả. Nhìn khuôn mặt mẹ lúc nào cũng chỉ thấy cố gắng và cố gắng.

Cô bé thương mẹ lắm! Cô bé thường xuyên giúp mẹ làm việc nhà. Quần áo mẹ phơi khô mà chưa kịp gấp, cô bé không ngần ngại gấp gọn gàng, rồi còn cất vào tủ của mỗi người nữa. Thấy những ngăn kệ phủ bụi mẹ chưa kịp lau, cô bé đã làm giúp mẹ mỗi chiều. Nhìn cô bé chăm chỉ, mẹ rất vui.

Một hôm, cô bé có một người bạn đến chơi. Ngoài tiếp bạn rất chu đáo, cô bé vẫn không quên tranh thủ làm việc nhà. Thấy vậy, người bạn rất ngạc nhiên và hỏi:

– Sao cậu phải làm nhiều như thế? Ở nhà tớ, mẹ tớ là người làm hết những việc này đấy.

Ngước mắt nhìn người bạn mới, cô bé mỉm cười trả lời:

– Vì nhìn những giọt mồ hôi trên trán mẹ nên tớ làm đấy!

(Theo Ba Lê, *Thói quen nhỏ, hạnh phúc to*,
NXB Dân Trí, 2020)

– Cô bé đã thể hiện tình yêu lao động như thế nào? Những việc làm của cô bé đã đem lại điều gì?

– Theo em, vì sao phải yêu lao động?

LUYỆN TẬP

1 Nhận xét các ý kiến dưới đây:

a *Lười lao động là đáng chê cười.*

b *Chỉ người nghèo mới phải lao động.*

c *Lao động đem lại cho con người niềm vui.*

d *Cần quý trọng những người yêu lao động.*

e *Trẻ em có bổn phận làm những việc phù hợp với khả năng.*

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

2 **Em đồng tình hoặc không đồng tình với việc làm của bạn nào dưới đây? Vì sao?**

a *Hằng ngày, sau khi đi học về, Long thường giúp bố mẹ nhặt rau, quét nhà.*

b *Mỗi lần bố nhờ việc gì, Kiên thường làm một cách qua loa, cẩu thả.*

c *Mai luôn tích cực tham gia các buổi lao động vệ sinh trường, lớp.*

d *Tuấn thường chọn việc nhẹ để làm còn việc nào khó thì để bạn làm.*

e *Mỗi khi đến phiên trực nhật lớp, Nam cùng các bạn vui vẻ làm.*

g *Hương hay lấy lí do bận học bài để không phải làm việc nhà.*

3 **Em sẽ khuyên bạn điều gì?**

a *Huy là học sinh giỏi nhưng rất ít khi tham gia các hoạt động ở trường. Mỗi khi được phân công việc gì, bạn thường từ chối với lí do: "Mình đến trường là để học tập chứ không phải để làm những việc khác.".*

b *Trong buổi sinh hoạt lớp, cô giáo khen Hùng tích cực lao động giữ gìn sạch, đẹp trường, lớp. Khuê không đồng tình vì cho rằng học giỏi mới đáng được khen.*

c *Quỳnh không bao giờ giúp bố mẹ làm việc nhà.*

d *Lớp Hường sắp tham gia Hội chợ Xuân do nhà trường tổ chức. Hường được phân công mang cờ, hoa để trang trí gian hàng của lớp nhưng bạn từ chối.*

4 Xử lí tình huống

a *Tổ của Lan tổ chức bình bầu một bạn tiêu biểu trong học tập và trong các hoạt động tập thể. Lan bầu cho Kiên vì Kiên vừa học giỏi vừa tích cực tham gia các hoạt động tập thể, nhất là trong lao động. Nhưng một số bạn lại bầu cho Hoa vì cho rằng mặc dù Hoa không chăm chỉ lao động nhưng lại học giỏi hơn Kiên.*

Nếu là thành viên trong tổ của Lan, em sẽ chọn ai? Vì sao?

b *Em chưa lau dọn xong nhà cửa thì bạn hàng xóm sang rủ chơi cầu lông.*

Em sẽ làm gì?

KẾT NỐI TRI THỨC
VỚI CUỘC SỐNG

c *Ngọc đang chơi thì thấy ông nội chăm sóc cây trong vườn. Nếu là Ngọc, em sẽ làm gì?*

VẬN DỤNG

1 Hãy sưu tầm và kể cho các bạn nghe về một tấm gương yêu lao động mà em biết. Em học tập được điều gì từ tấm gương đó?

2 Chia sẻ cảm xúc của em sau khi đã làm xong một công việc (ở trường, ở nhà, ở nơi công cộng,...).

3 Em hãy tự giác thực hiện các công việc ở nhà, ở trường phù hợp với khả năng của bản thân và đánh dấu vào bảng theo gợi ý dưới đây:

Việc em làm / Thứ	Thứ Hai	Thứ Ba	Thứ Tư	Thứ Năm	Thứ Sáu	Thứ Bảy	Chủ nhật
Quét nhà							
Lau bàn ghế							
Gấp quần áo							
...							

Tuổi nhỏ làm việc nhỏ
Tuỳ theo sức của mình.
(Hồ Chí Minh)

CHỦ ĐỀ 4

TÔN TRỌNG TÀI SẢN CỦA NGƯỜI KHÁC

Bài 4 Tôn trọng tài sản của người khác

MỤC TIÊU

- Nêu được một số biểu hiện tôn trọng tài sản của người khác.
- Biết vì sao phải tôn trọng tài sản của người khác.
- Thể hiện thái độ tôn trọng tài sản của người khác bằng những lời nói và việc làm cụ thể, phù hợp.
- Nhắc nhở bạn bè, người thân tôn trọng tài sản của người khác.

KHỞI ĐỘNG

– Em hãy cùng bạn kể tên các tài sản (đồ chơi, đồ dùng,...) của mình.

– Khi em bị mất hay hỏng một món đồ chơi/đồ dùng, em cảm thấy như thế nào?

KHÁM PHÁ

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

1 Tìm hiểu một số biểu hiện tôn trọng tài sản của người khác

Đọc các trường hợp dưới đây và thực hiện yêu cầu:

a *Trong giờ ra chơi, vì mải chơi đùa với các bạn nên Lan làm rơi chiếc kẹp tóc mà không biết. Thấy vậy, Hoa nhặt lên và trả lại cho bạn.*

b *Đến nhà Minh chơi, Tuấn rất thích thú với giá sách xếp đầy những quyển truyện tranh các loại. Được bạn đồng ý, Tuấn mới lấy truyện để đọc.*

c *Chiếc bút mực của Vy bị hỏng. Thấy vậy, Hồng cho bạn mượn chiếc bút dự phòng của mình. Vy dùng bút rất cẩn thận. Cuối giờ, Vy trả lại bút cho Hồng và cảm ơn bạn.*

d *Hải cho Đông mượn quyển sách khoa học để mang về nhà đọc. Vì sơ ý làm rách nên Đông đã dán lại trước khi mang trả cho Hải và xin lỗi bạn.*

KẾT NỐI TRI THỨC
VỚI CUỘC SỐNG

?

– Hãy nêu biểu hiện tôn trọng tài sản của người khác trong các trường hợp trên.

– Kể thêm các biểu hiện thể hiện việc tôn trọng tài sản của người khác.

2 Khám phá vì sao phải tôn trọng tài sản của người khác

Đọc truyện và trả lời câu hỏi:

Chuột con mượn rìu

Chiếc rìu của nhà chuột con bị hỏng, nó phải chạy sang mượn rìu nhà bạn hươu. Dùng xong, chuột con nghĩ: "Chiếc rìu này sắc thật, nếu mà nó thuộc về mình thì tốt biết mấy! Hay là mình cứ để ở nhà, không trả lại hươu nữa!".

Chuột con không trả lại rìu cho hươu. Tuy nhiên, trong lòng nó cảm thấy không dễ chịu chút nào, lúc nào cũng như nghe thấy tiếng nói: "Mượn rìu mà chưa trả!". Mấy ngày sau, chuột con không thể chịu đựng được nữa, nó liền đem chiếc rìu sang trả cho bạn hươu và nói: "Tớ dùng xong rìu rồi, cảm ơn bạn hươu nhé!". Hươu cười và nói: "Không có gì, lần sau cần dùng thì cứ sang mượn tớ nhé!".

Sau khi trả chiếc rìu cho hươu, chuột con cảm thấy lòng khoan khoái hơn rất nhiều.

(Theo Hoàng Thuý, *Truyện kể về những thói quen tốt*, NXB Hồng Đức, 2019)

- Chuột con cảm thấy thế nào khi không trả rìu cho hươu?
- Vì sao chuột con cảm thấy khoan khoái sau khi trả rìu cho hươu?
- Theo em, vì sao phải tôn trọng tài sản của người khác?

LUYỆN TẬP

1 Em đồng tình hay không đồng tình với ý kiến nào dưới đây? Vì sao?

a *Chỉ sử dụng tài sản của người khác khi được cho phép.*

b *Khi đã được cho mượn đồ thì có quyền sử dụng tuỳ ý.*

c *Có thể sử dụng đồ dùng của người khác trước, hỏi mượn sau.*

d *Khi sử dụng tài sản của người khác, tránh làm hỏng, làm mất.*

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

2 **Bạn nào biết tôn trọng tài sản của người khác, bạn nào chưa biết tôn trọng tài sản của người khác? Vì sao?**

3 Em sẽ khuyên bạn điều gì? Vì sao?

a *Quân tự ý dùng đồ của người khác khi chưa hỏi mượn.*

b *Hằng mượn đồ của người khác nhưng không giữ cẩn thận.*

c *Tùng mượn đồ của bạn nhưng không trả lại bạn.*

4 Xử lí tình huống

a *Trong khi chờ bố mẹ đến đón, Đức và Hải nhìn thấy một quả bóng ở góc sân trường. Đức nói với Hải: "Ai để quên quả bóng ở đằng kia kìa, chúng mình mang về đi!".*

Nếu là Hải, em sẽ làm gì?

b *Tâm hỏi mượn Lan chiếc xe đạp, nhưng Lan băn khoăn vì đó là chiếc xe bạn ấy cũng đi mượn của người khác.*

Nếu là Lan, em sẽ làm gì?

c *Cây táo nhà bác hàng xóm trồng gần hàng rào nhà Nam sai trĩu quả, nhìn rất thích mắt. Thấy vậy, em trai rủ Nam: "Bác không có ở nhà đâu, anh em mình hái ăn đi!".*

Nếu là Nam, em sẽ làm gì?

VẬN DỤNG

1. Chia sẻ về những việc em đã và sẽ làm để thể hiện sự tôn trọng tài sản của người khác.

2. Em hãy cùng các bạn trong lớp thiết kế góc tìm đồ (bút, thước kẻ, mũ, áo khoác,...) để giúp các bạn tìm lại được những thứ bị bỏ quên.

3. Nhắc nhở bạn bè, người thân tôn trọng tài sản của người khác.

Tài sản không phải của ta
Chớ nên xâm phạm mới là người ngay.

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

CHỦ ĐỀ 5

BẢO VỆ CỦA CÔNG

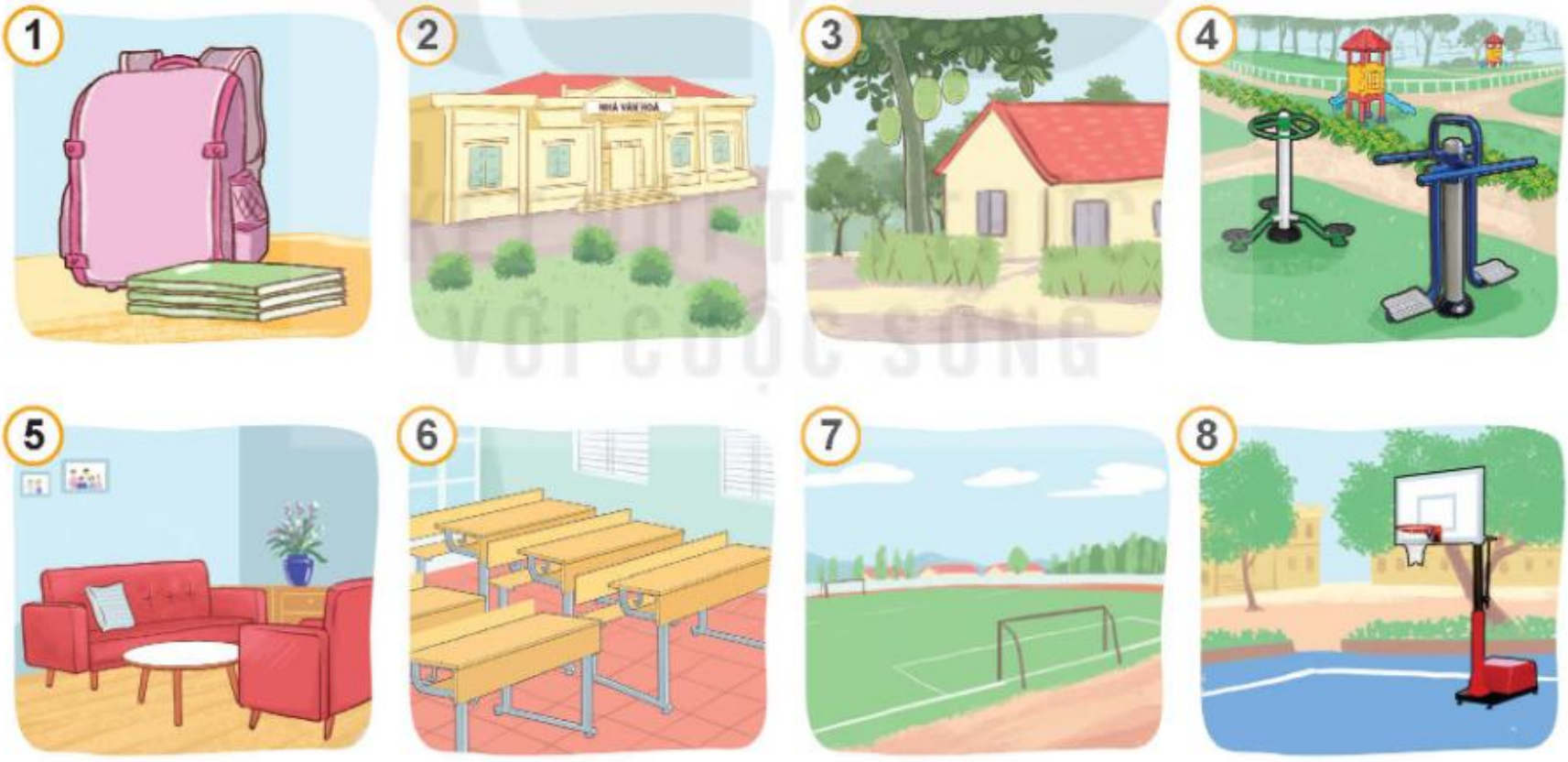
Bài 5 Bảo vệ của công

MỤC TIÊU

- Nêu được một số biểu hiện của bảo vệ của công.
- Biết vì sao phải bảo vệ của công.
- Có những việc làm cụ thể để bảo vệ của công.
- Nhắc nhở mọi người giữ gìn, bảo vệ của công.

KHỞI ĐỘNG

Quan sát tranh và trả lời câu hỏi:

– Những tài sản nào trong các bức tranh trên được gọi là của công?

– Hãy kể tên các tài sản là của công khác mà em biết.

KHÁM PHÁ

1 Tìm hiểu một số biểu hiện của bảo vệ của công

Đọc các trường hợp sau và trả lời câu hỏi:

a *Trong giờ ra chơi, thấy một số bạn đang đùa nghịch và vẽ lên bàn, Dũng liền đến gần và nhắc nhở các bạn.*

b *Lân cùng các bạn lau những vết bẩn trên bức tranh tường dọc hai bên đường thôn.*

c *Là lớp trưởng, mỗi khi đến giờ Giáo dục thể chất, Hoa luôn nhắc các bạn sử dụng cẩn thận các thiết bị và dụng cụ của trường.*

d *Thấy các bạn đang tranh nhau ngồi lên chiếc xe tập thể dục ở công viên, Ly khuyên: "Từng bạn ngồi lên để tránh bị hỏng các bạn nhé!".*

– Hãy nêu các biểu hiện của bảo vệ của công.

– Kể thêm các biểu hiện của bảo vệ của công mà em biết.

2 Khám phá vì sao phải bảo vệ của công

Đọc truyện và trả lời câu hỏi:

Ghế đá kêu đau

Hằng năm, ở trường tôi, mỗi khoá học sinh cuối cấp đều tặng cho nhà trường một bộ bàn ghế đá làm kỉ niệm.

Những chiếc bàn, chiếc ghế nhẵn nhụi, bóng láng được đặt dưới bóng cây bàng, cây phượng mát rượi. Đây là nơi chúng tôi ngồi nói chuyện, vui đùa những lúc ra chơi hay những lần đi dọn vệ sinh trường, cũng là nơi mà các thầy cô giáo ngồi lại nói chuyện trong những giờ giải lao.

Nhưng gần đây, những chiếc bàn, chiếc ghế đá ấy đã bị một số bạn học sinh dùng vật nhọn khắc lên nhiều hình thù kì quái. Tệ hơn, các bạn còn dùng bút xoá để viết, vẽ bậy lên với những từ ngữ không đẹp. Dần dần, những chiếc bàn, ghế ấy bị sứt mẻ, xấu xí. Mặc dù nhà trường đã có biện pháp ngăn chặn nhưng "những nhà điêu khắc vô danh" ấy vẫn lén lút hoạt động.

(Theo Lê Thị Diễm Thu,
Báo *Thiếu niên Tiền phong*, Chủ nhật, số 37/2011)

– Em có nhận xét gì về việc làm của các bạn học sinh đối với bộ bàn ghế đá? Việc làm đó gây ra hậu quả gì?

– Theo em, vì sao phải bảo vệ của công?

LUYỆN TẬP

1 **Em đồng tình hay không đồng tình với ý kiến của bạn nào? Vì sao?**

2 **Bạn nào biết bảo vệ của công, bạn nào chưa biết bảo vệ của công? Vì sao?**

3 Xử lí tình huống

a *Tan học, các bạn ùa ra sân trường, chỉ còn Hiền và Lan ngồi trong lớp vừa vẽ tranh vừa chờ bố mẹ đến đón. Hiền về trước nên nhắc Lan: "Khi nào về, bạn nhớ tắt quạt nhé!". Lan đáp: "Bạn cứ làm như đó là quạt của nhà mình vậy!".*

Nếu là Hiền, em sẽ nói gì với Lan?

b *Thấy cây xoài trong nhà văn hoá thôn sai trĩu quả, Long bảo Hậu "Tớ cõng, bạn kéo cành nhiều quả kia xuống hái nhé!". Thấy Hậu có vẻ chần chừ, Long nói: "Cây xoài này là của chung mà, có phải của nhà ai đâu mà cậu phải lo!".*

Nếu là Hậu, em sẽ nói gì với Long?

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

c *Cuối tuần, hai anh em Hải và Loan được bố mẹ cho đi chơi ở Hồ Gươm. Loan thích thú, kéo tay anh hướng về phía đám hoa đầy màu sắc và nói: "Hoa đẹp quá! Em hái bông này nhé!".*

Nếu là Hải, em sẽ nói gì với Loan?

4 Em sẽ làm gì nếu chứng kiến các hành vi dưới đây? Vì sao?

a *Một bạn ăn kẹo cao su xong, dính bã kẹo lên ghế đá ở sân trường.*

b *Hai bạn nữ đang hái hoa ở khuôn viên nhà văn hoá thôn.*

c *Một em nhỏ trèo lên bức tượng ở công viên.*

d *Vào giờ ra chơi, một số bạn nam bê chậu hoa ở hành lang lớp học để làm gôn đá bóng.*

VẬN DỤNG

1 Chia sẻ những việc em đã chứng kiến hoặc đã và sẽ làm để góp phần bảo vệ của công.

2 Em hãy:

- Tìm hiểu và nhận xét về ý thức bảo vệ tài sản trường, lớp của các bạn học sinh trong trường và đề xuất các biện pháp để bảo vệ các tài sản đó.
- Ghi lại kết quả làm việc theo mẫu gợi ý.

Nhóm:.....

PHIẾU GHI CHÉP

1. Tên tài sản:.....
2. Kết quả quan sát:

– Các hành vi góp phần bảo vệ tài sản trường, lớp:

+ .....

+ .....

– Các hành vi gây tổn hại tới tài sản trường, lớp:

+ .....

+ .....

– Đánh giá chung về ý thức bảo vệ tài sản trường, lớp của các bạn học sinh trong trường:

.....

3. Biện pháp bảo vệ tài sản trường, lớp:

.....

Của công là tài sản chung,
Cùng nhau gìn giữ để dùng dài lâu.

CHỦ ĐỀ 6

THIẾT LẬP VÀ DUY TRÌ QUAN HỆ BẠN BÈ

Bài 6 Thiết lập quan hệ bạn bè

MỤC TIÊU

- Biết vì sao cần thiết lập quan hệ bạn bè.
- Nhận biết được cách đơn giản để thiết lập quan hệ bạn bè.
- Tạo lập được mối quan hệ bạn bè ở trường học và làng xóm, khối phố.

KHỞI ĐỘNG

Em cùng các bạn nghe/hát bài "Đến đây cùng chơi" *(Nhạc Anh, lời Việt: Đào Ngọc Dung).*

Em có cảm nghĩ gì về lời mời gọi của các bạn trong bài hát?

KHÁM PHÁ

1 Khám phá vì sao cần thiết lập quan hệ bạn bè

Đọc truyện và trả lời câu hỏi:

Người bạn mới

Một ngày kia, Mác đang trên đường từ trường trở về nhà sau buổi học. Dọc đường, cậu thấy một cậu bé cũng trạc tuổi như cậu đang đi phía trước làm rớt bọc đồ mang trên vai, trong đó rơi ra rất nhiều sách vở, còn có cả hai cái áo len, một đôi găng tay, một cây gậy chơi bóng chày và một máy thu băng.

Mác giúp cậu ta nhặt các thứ vung vãi trên đường. Do cả hai cùng đi về một hướng nên Mác mang giúp cậu ta một ít đồ. Hai bạn vừa đi vừa nói chuyện và cười đùa vui vẻ.

Sau đó Mác trở về nhà. Từ đó cả hai tiếp tục gặp nhau, thỉnh thoảng ở trường hoặc cùng đi ăn trưa và vẫn giữ mối quan hệ bạn bè trong suốt nhiều năm sau đó. [...]

(Theo Giôn Sla-tơ, Phú Nguyễn dịch, *Một điều nhỏ*,
Báo *Tuổi trẻ online* ngày 4 – 5 – 2004)

- Em có nhận xét gì về việc làm của Mác dành cho người bạn mới của mình? Cuộc gặp gỡ đã mang lại cho hai bạn điều gì?
- Theo em, vì sao chúng ta cần thiết lập quan hệ bạn bè?

2 Tìm hiểu cách thiết lập quan hệ bạn bè

Quan sát tranh và trả lời câu hỏi:

1

2

3

4

?

– Các bạn trong mỗi tranh đã làm gì để thiết lập quan hệ bạn bè?

– Theo em, còn có cách nào khác để thiết lập quan hệ bạn bè?

LUYỆN TẬP

1 Em lựa chọn cách nào để thiết lập quan hệ bạn bè? Vì sao?

a *Tự tin giới thiệu bản thân và hỏi tên bạn.*

b *Luôn thể hiện thái độ vui vẻ, cởi mở.*

c *Chỉ trò chuyện với người quen khi đến môi trường mới.*

d *Giao tiếp bằng mắt và mỉm cười khi trò chuyện.*

e *Liên tục kể với bạn về bản thân mình.*

g *Thể hiện sự quan tâm và chia sẻ sở thích của mình với bạn.*

h *Luôn tỏ ra mình là người thông minh, tài giỏi.*

2 Nhận xét về thái độ, hành vi của các bạn trong những trường hợp dưới đây:

a *Cả nhà Linh đi nghỉ mát với gia đình các cô chú cùng cơ quan của bố. Ở đó, có rất nhiều bạn cùng lứa tuổi nhưng Linh cảm thấy không thoải mái và tỏ ra không thích chơi cùng các bạn.*

b *Nghỉ hè, Tuấn được bố mẹ cho về quê thăm ông bà. Thấy các bạn ở quê chơi nhiều trò rất vui và lạ, Tuấn chủ động làm quen và nhờ các bạn hướng dẫn để cùng chơi.*

c *Tâm cùng mẹ đến chơi nhà cô Hoa. Cô có con gái bằng tuổi Tâm. Vì là lần đầu đến chơi nên Tâm chỉ dám thì thầm hỏi mẹ về bạn ấy.*

d *Mặc dù là thành viên mới tham gia vào câu lạc bộ bóng đá nhưng Thanh không ngại giới thiệu bản thân và cùng trao đổi về chủ đề bóng đá với các bạn một cách vui vẻ.*

3 Em đồng tình hoặc không đồng tình với ý kiến nào? Vì sao?

a *Người thông minh, tài giỏi không cần có nhiều bạn bè.*

b *Những người luôn vui vẻ, hoà đồng và hay giúp đỡ mọi người sẽ dễ dàng kết bạn với người khác.*

c *Mỗi người chỉ cần một người bạn thân là đủ.*

d *Khi muốn kết bạn với ai đó, cần thể hiện sự quan tâm của mình đến họ.*

4 Đưa ra lời khuyên cho bạn trong các tình huống dưới đây:

a *Ở lớp, Lan chỉ có một người bạn thân là My. Có điều gì muốn chia sẻ, người đầu tiên mà Lan nghĩ đến chính là bạn ấy. Mới đây, My cùng gia đình chuyển đến sống ở một nơi khác. Lan cảm thấy rất buồn, cô đơn và không muốn nói chuyện với bất kì ai.*

Em sẽ khuyên Lan điều gì?

b *Thái rất thích chơi cờ vua. Thấy vậy, mẹ Thái nói: "Con trai cô Nga cũng thích chơi cờ vua. Để mẹ dẫn con qua chơi với bạn ấy nhé!". Thái phân vân vì chưa quen bạn ấy.*

Em sẽ khuyên Thái điều gì?

VẬN DỤNG

1. Hãy chia sẻ về những việc mà em đã và sẽ làm để thiết lập quan hệ bạn bè với những người bạn mới.

2. Em hãy vẽ hoặc viết về bản thân để tự giới thiệu với những người bạn mới.

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

Mình kết bạn nhé!
Cùng học, cùng chơi
Trước lạ bạn ơi!
Sau thành thân thiết.

Bài 7 Duy trì quan hệ bạn bè

MỤC TIÊU

- Biết vì sao phải duy trì quan hệ bạn bè.
- Nhận biết được cách đơn giản để giữ gìn quan hệ bạn bè.
- Giữ gìn được mối quan hệ tốt đẹp với bạn bè ở trường học và làng xóm, khối phố.

KHỞI ĐỘNG

– Em hãy chia sẻ vài điều (về tính cách, sở thích,...) của người bạn mà em yêu quý nhất.

– Tình bạn đó mang đến cho em điều gì?

KHÁM PHÁ

1 Khám phá vì sao phải giữ gìn tình bạn

Đọc truyện và trả lời câu hỏi:

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

Cô chủ không biết quý tình bạn

Ngày xưa, có một cô bé xinh xắn nuôi một con gà trống đẹp mã. Buổi sớm thức dậy, gà trống gáy:

– Ò ó o! Ò ó o! Xin chào cô chủ tí hon!

Gà trống chạy đến vui vẻ nhặt những hạt thóc trong lòng bàn tay cô bé, rồi nhảy lên bờ rào đứng. [...]

Vậy mà một hôm nhìn thấy con gà mái của bà hàng xóm, cô bé thích lắm, liền nói với bà:

– Bà đổi cho cháu con gà mái lấy con gà trống của cháu nhé!

Gà trống nghe vậy buồn thiu, cúi đầu xuống, chiếc mào rũ sang một bên. Không làm thế nào được, cô chủ đã quyết định rồi.

Bà hàng xóm bằng lòng. Cô bé mang gà mái về. Con gà mái này có lớp lông tơ dày ấm áp. Cô bé ôm gà mái vào lòng vuốt ve, cho nó một nắm hạt kê và một bình nước.

Một lần khác bà hàng xóm lại mua về một con vịt. Thấy vịt, cô bé rất thích liền gạ gẫm:

– Bà đổi cho cháu con vịt nhé, cháu sẽ đưa bà con gà mái.

Gà mái nghe chuyện buồn lắm, bộ lông tơ xù ra. Còn biết sao nữa, vì cô chủ muốn thế. Cô bé lại làm thân với con vịt. Cả hai cùng đi ra sông tắm.

– Quạc! Quạc! Quạc! Cô chủ của tôi ơi! Cô đừng bơi xa, sông sâu lắm đấy!

Cô bé thích lắm, vùng vẫy bên con vịt. Lúc cô lên bờ, vịt cũng lên theo.

Thế rồi, một hôm có người bà con đến chơi, dắt theo một con chó con. Cô bé rất thích, liền nói:

– Ôi, con cún tuyệt quá! Bác cho cháu nhé! Cháu sẽ biếu bác con vịt. [...]

Cô chủ vuốt ve con cún và kể lể:

– Ta có một con gà trống, ta đem đổi lấy gà mái. Rồi ta lại đổi gà mái lấy vịt. Còn lần này ta đổi vịt lấy chú mày đấy!

Cún con nghe nói vậy bèn cúp đuôi lại, chui vào dưới gầm ghế. Đêm đến, nó lấy chân cạy cửa trốn đi:

– Ta không muốn kết bạn với cô chủ này. Cô ấy không biết quý tình bạn.

Sáng hôm sau, khi bừng tỉnh dậy, cô bé chẳng còn thấy một con vật nhỏ bé nào quấn quýt bên mình nữa.

(Theo Va-lăng-tanh Ô-xê-ê-va, *Kể chuyện 3*, NXB Giáo dục, 1983)

- Em có nhận xét gì về cách ứng xử của cô chủ nhỏ đối với những người bạn của mình? Cuối cùng, điều gì đã xảy đến với cô bé?
- Em rút ra được bài học gì từ câu chuyện trên?
- Theo em, vì sao chúng ta cần giữ gìn tình bạn?

2 Tìm hiểu cách duy trì quan hệ bạn bè

Đọc các cách để duy trì quan hệ bạn bè dưới đây và trả lời câu hỏi:

a *Tôn trọng bạn, kể cả khi bạn có những điều khác biệt với mình.*

b *Chia sẻ vui buồn cùng bạn.*

c *Giúp đỡ khi bạn gặp khó khăn.*

d *Động viên, khích lệ để bạn không ngừng cố gắng.*

– Em sẽ chọn từ khoá nào để tạo thành bông hoa tình bạn?

– Theo em, còn những cách nào khác để duy trì quan hệ bạn bè?

LUYỆN TẬP

1 Em lựa chọn cách nào để duy trì quan hệ bạn bè? Vì sao?

a *Tỏ ra không hài lòng khi bạn kết thân với người khác.*

b *Rủ bạn cùng tham gia các trò chơi.*

c *Luôn bênh vực bạn trong mọi trường hợp.*

d *Thường xuyên trò chuyện với bạn.*

e *Kể bí mật của bạn cho người khác biết.*

g *Luôn ở bên khi bạn cần động viên, an ủi.*

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

2 Nhận xét hành vi của các bạn trong tranh

3 Đưa ra lời khuyên cho bạn trong các tình huống dưới đây:

2

4 **Em cùng các bạn trong nhóm xây dựng kịch bản và sắm vai xử lí các tình huống dưới đây:**

a *Bạn của em có chuyện vui/buồn.*

b *Bạn của em bị trêu chọc.*

c *Bạn của em mắc khuyết điểm.*

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

VẬN DỤNG

1 Em hãy kể về một tình bạn đẹp của bản thân hoặc của các bạn khác mà em biết. Chia sẻ những việc em đã và sẽ làm để duy trì tình bạn.

2 Em hãy cùng các bạn thảo luận để xây dựng quy tắc ứng xử với bạn bè.

3 Sưu tầm các câu ca dao, tục ngữ, danh ngôn hoặc các câu thơ nói về tình bạn.

Bạn bè là nghĩa tương thân
Khó khăn, thuận lợi, ân cần có nhau.

CHỦ ĐỀ 7

QUÝ TRỌNG ĐỒNG TIỀN

Bài 8 Quý trọng đồng tiền

MỤC TIÊU

- Nêu được vai trò của tiền.
- Biết vì sao phải quý trọng đồng tiền.
- Biết bảo quản và tiết kiệm tiền; mua sắm quần áo, đồ dùng, đồ chơi, quà bánh,... đúng mức, phù hợp với hoàn cảnh gia đình.
- Nhắc nhở bạn bè chi tiêu tiết kiệm.

KHỞI ĐỘNG

– Em cùng các bạn nghe/hát bài "Con heo đất" (*Sáng tác: Ngọc Lễ*).

– Bạn nhỏ trong bài hát đã làm gì? Việc làm đó có tác dụng gì?

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

KHÁM PHÁ

1 Tìm hiểu vai trò của tiền

Quan sát những bức tranh sau và trả lời câu hỏi:

?

– Hãy nêu vai trò của tiền qua các bức tranh trên.

– Theo em, tiền còn có vai trò nào khác?

2 Khám phá vì sao phải quý trọng đồng tiền

Đọc truyện và trả lời câu hỏi:

Hũ bạc của người cha

Ngày xưa, có một người nông dân rất siêng năng. Về già, ông để dành được một hũ bạc. Tuy vậy, ông rất buồn vì người con trai của ông rất lười biếng. Một hôm, ông bảo con: "Cha muốn trước khi nhắm mắt thấy con kiếm nổi bát cơm. Con hãy đi làm và mang tiền về đây!".

Bà mẹ sợ con vất vả, liền dúi cho một ít tiền. Người con cầm tiền đi chơi mấy hôm, khi chỉ còn vài đồng mới trở về đưa cho cha. Người cha vứt ngay nắm tiền xuống ao. Thấy con vẫn thản nhiên, ông nghiêm giọng: "Đây không phải tiền con làm ra".

Người con lại ra đi. Bà mẹ chỉ dám cho ít tiền ăn đi đường. Ăn hết tiền, anh ta đành tìm vào một làng xin xay thóc thuê. Xay một thúng thóc được trả công hai bát gạo, anh chỉ dám ăn một bát. Suốt ba tháng, dành được chín mươi bát gạo, anh bán lấy tiền.

Hôm đó, ông lão đang ngồi sưởi lửa thì con đem tiền về. Ông liền ném luôn mấy đồng vào bếp lửa. Bất chấp lửa nóng, người con vội đưa tay vào bếp lấy tiền ra. Ông lão cười chảy nước mắt: "Bây giờ cha tin tiền đó chính tay con làm ra. Có làm lụng vất vả, người ta mới biết quý trọng đồng tiền".

(Theo Truyện cổ tích Chăm, *Tiếng Việt 3*, tập 1, NXB Giáo dục Việt Nam, 2020)

?

– Vì sao lần thứ nhất, người con lại thản nhiên khi thấy người cha ném tiền xuống ao?

– Lần thứ hai, khi thấy người cha ném tiền vào lửa, người con đã làm gì? Vì sao?

– Theo em, vì sao chúng ta phải quý trọng đồng tiền?

3 Tìm hiểu việc bảo quản tiền

Quan sát tranh và trả lời câu hỏi:

- Các bạn trong tranh đã bảo quản tiền như thế nào?
- Theo em, còn có cách nào khác để bảo quản tiền?

4 Tìm hiểu cách tiết kiệm tiền

Quan sát những tranh sau và trả lời câu hỏi:

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

?

– Hãy nêu những việc làm để tiết kiệm tiền qua các bức tranh trên.

– Theo em, còn có cách nào khác để tiết kiệm tiền?

LUYỆN TẬP

1 Em đồng tình hay không đồng tình với ý kiến của bạn nào? Vì sao?

2

3

4

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

2 Bày tỏ ý kiến

a *Thảo lập một cuốn sổ để ghi chép các khoản tiết kiệm và chi tiêu của mình.*

b *Hoàng bỏ hết tiền vào ống tiết kiệm, bạn không chi tiêu vào bất kì việc gì.*

c *Phương thường đòi bố mẹ mua cho mình quần áo và đồ dùng đắt tiền.*

d *Lan thường sử dụng giấy một mặt để làm giấy nháp.*

e *Mẹ Chung bán hàng tạp hoá. Cuối ngày, Chung thường giúp mẹ đếm và phân loại số tiền bán được trong ngày. Thỉnh thoảng, mẹ cho ít tiền lẻ nhưng Chung không tiêu mà bỏ ống tiết kiệm.*

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

3 Xử lí tình huống

a *Sau tết Nguyên đán, Toàn có một số tiền mừng tuổi. Bạn băn khoăn không biết nên sử dụng số tiền đó vào việc gì: mua món đồ mà mình rất thích; đưa cho bố mẹ giữ hộ; nuôi lợn đất;...*

Nếu là Toàn, em sẽ làm gì với số tiền đó?

b *Bố mẹ cho Kim 200 000 đồng để tổ chức sinh nhật với ba người bạn. Kim chưa biết mua gì.*

Nếu là Kim, em sẽ làm như thế nào?

4 Đưa ra lời khuyên cho bạn

a *Bố mẹ cho Quyết một chiếc xe đạp cũ còn tốt nhưng bạn đòi mẹ mua chiếc xe đạp mới.*

b *Để chuẩn bị cho buổi liên hoan lớp cuối năm, các bạn dự định tổ chức thật hoành tráng để các bạn lớp khác trầm trồ.*

VẬN DỤNG

1 Lập và thực hiện kế hoạch tiết kiệm tiền phù hợp với điều kiện của bản thân theo bảng gợi ý sau:

Thời gian	Số tiền tiết kiệm dự kiến	Cách thực hiện	Số tiền tiết kiệm được	Ghi chú
Tuần/tháng 1				
...				

2 Nhắc nhở bạn bè tiết kiệm sách vở, quần áo, đồ dùng, đồ chơi, điện, nước,...

Có tiền nhờ công sức
Và trí tuệ mà nên
Phải giữ gìn, tiết kiệm
Biết tiêu tiền thông minh.

CHỦ ĐỀ 8

QUYỀN VÀ BỔN PHẬN CỦA TRẺ EM

Bài 9 Quyền và bổn phận của trẻ em

MỤC TIÊU

- Kể được một số quyền và bổn phận cơ bản của trẻ em.
- Biết được vì sao phải thực hiện quyền và bổn phận của trẻ em.
- Thực hiện được quyền và bổn phận của trẻ em phù hợp với lứa tuổi.
- Nhắc nhở, giúp đỡ bạn bè thực hiện quyền và bổn phận của trẻ em.

KHỞI ĐỘNG

– Em cùng các bạn hát/nghe bài hát "Trẻ em hôm nay, thế giới ngày mai" *(Nhạc: Lê Mây, lời: Phùng Ngọc Hùng)*.

– Theo em, vì sao nói "Trẻ em hôm nay, thế giới ngày mai"?

KHÁM PHÁ

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

1 Tìm hiểu một số quyền và bổn phận cơ bản của trẻ em

a) Tìm hiểu một số quyền của trẻ em

Quan sát tranh và trả lời câu hỏi:

3

4

5

6

– Các bạn trong tranh đang được hưởng những quyền gì?

– Em còn biết quyền nào khác của trẻ em?

b) Tìm hiểu một số bổn phận của trẻ em

Quan sát tranh và trả lời câu hỏi:

1

Giữ gìn vệ sinh, rèn luyện thân thể

2

Giúp đỡ bố mẹ những công việc phù hợp

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

Kính trọng, hiếu thảo với ông bà, cha mẹ

Giúp đỡ người có hoàn cảnh khó khăn

Giữ gìn, bảo vệ của công

Thương yêu, đoàn kết, giúp đỡ bạn bè

- Các bạn trong tranh đã thực hiện bổn phận gì?
- Theo em, trẻ em còn có những bổn phận nào khác?

2 Khám phá vì sao phải thực hiện quyền và bổn phận của trẻ em

Đọc câu chuyện dưới đây và trả lời câu hỏi:

Hành trình yêu thương

Tháng 7 năm 2006, người dân ở thành phố Đà Nẵng phát hiện trong vườn hoang một bé sơ sinh đang thoi thóp với cơ thể lấm máu, bị kiến và súc vật cắn mất một phần cơ thể. Em được đưa vào bệnh viện điều trị và được các bác sĩ đặt tên là Thiện Nhân với mong muốn ghi nhận lòng thiện, điều nhân của những người đã giúp đỡ và cưu mang em.

Sau đó, Thiện Nhân may mắn trở thành con nuôi trong gia đình cô Trần Mai Anh (Hà Nội). Mẹ Mai Anh đã dạy em tập ăn, tập nói, kiên trì, bền bỉ

song hành cùng em nhiều năm, tới nhiều quốc gia như I-ta-li-a, Đức, Mỹ,... để chạy chữa, tái tạo một phần cơ thể bị mất.

Ngày hôm nay, Thiện Nhân đã khoẻ mạnh và có cuộc sống bình thường như bao bạn bè khác. Thiện Nhân rất mê thể thao, có thể chơi bóng rổ, bóng đá cả ngày mà không chán. Trong học tập, bạn luôn tự giác và tích cực tham gia mọi hoạt động của trường, lớp.

Sự độc lập trong tính cách của Thiện Nhân chính là điều khiến mẹ Mai Anh yêu thích. Bạn thường đặt báo thức để tự thức dậy mỗi sáng mà không cần ai gọi. Khi ở nhà, bạn luôn thể hiện sự quan tâm, chu đáo tới từng thành viên trong gia đình. Mỗi khi có thời gian rảnh, bạn thường giúp mẹ và các anh trai làm những việc như nấu cơm, quét dọn nhà cửa,...

(Theo lời kể của cô Mai Anh – mẹ Thiện Nhân)

- Theo em, những em nhỏ bị bỏ rơi ngay từ khi mới chào đời đã bị tước đi những quyền gì của trẻ em?
- Việc làm của cô Mai Anh có ý nghĩa gì đối với Thiện Nhân?
- Thiện Nhân đã thực hiện tốt những bổn phận gì của trẻ em?
- Theo em, vì sao phải thực hiện tốt quyền và bổn phận của trẻ em?

LUYỆN TẬP

1 Chơi trò chơi: Kể về các quyền và bổn phận của trẻ em

Chia lớp thành hai đội với hai vòng chơi:

Vòng 1: Kể về các quyền của trẻ em.

Vòng 2: Kể về các bổn phận của trẻ em.

Trong cùng một thời gian, đội nào kể được đúng và nhiều hơn sẽ thắng cuộc.

2 Hành vi nào sau đây xâm phạm đến quyền trẻ em? Vì sao?

a *Đánh đập, hành hạ trẻ em.*

b *Bắt trẻ em nghỉ học để làm việc.*

c *Nhắc nhở khi trẻ em lười học.*

d *Yêu cầu trẻ em phụ giúp công việc gia đình phù hợp lứa tuổi.*

3 Em tán thành hay không tán thành ý kiến nào dưới đây? Vì sao?

4 **Em hãy quan sát các bức tranh sau và cho biết bạn nào thực hiện đúng, bạn nào thực hiện chưa đúng bổn phận của trẻ em. Vì sao?**

5 Xử lí tình huống

a *Linh rất thích xem phim. Mỗi khi đi học về, bạn lại mở ti vi xem mà không phụ giúp bố mẹ việc nhà cũng không ôn bài. Thấy vậy, mẹ nhắc nhở và không cho Linh xem phim nữa. Bạn ấm ức và cho rằng mẹ đã vi phạm quyền vui chơi, giải trí của trẻ em.*

? Nếu là bạn của Linh, em sẽ khuyên Linh điều gì?

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

Em sẽ làm gì trong tình huống đó?

b *Trên đường đi học, em thấy bạn cùng xóm bắt nạt em nhỏ.*

VẬN DỤNG

1 Hãy vẽ một bức tranh về quyền trẻ em và chia sẻ ý nghĩa của bức tranh đó với các bạn.

2 Em hãy tự đánh giá việc thực hiện bổn phận của mình xem điều gì em đã thực hiện tốt, điều gì còn chưa tốt. Đối với những việc chưa tốt, em hãy lập kế hoạch để khắc phục theo bảng gợi ý sau:

Việc thực hiện tốt	Việc chưa thực hiện tốt	Biện pháp khắc phục

Trẻ em như búp trên cành
Có quyền được sống, học hành, vui chơi
Bảo vệ, phát triển suốt đời
Nhớ tròn bổn phận làm người, nghe em.

MỘT SỐ THUẬT NGỮ DÙNG TRONG SÁCH

Thuật ngữ	Giải thích	Trang
Bảo quản	Trông coi, gìn giữ cho khỏi hư hỏng hoặc hao hụt	**48, 51, 52**
Bảo vệ	Chống lại mọi sự huỷ hoại, xâm phạm để giữ cho được nguyên vẹn	**31, 32, 33, 34, 36, 58, 63**
Bổn phận	Trách nhiệm, phần việc phải làm	**21, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 63**
Cảm thông	Hiểu thấu hoàn cảnh, khó khăn riêng và chia sẻ tâm tư, tình cảm	**12, 13, 14, 15, 16, 18**
Của công	Những của cải dùng chung của tập thể, xã hội	**31, 32, 33, 34, 36, 38, 58**
Duy trì quan hệ	Giữ cho mối quan hệ tiếp tục tồn tại trong trạng thái bình thường	**43, 45**
Lao công	Người làm việc chân tay đơn giản (như quét dọn, làm vệ sinh,...) ở cơ quan, xí nghiệp	**5, 6, 7, 11**
Lao động	Hoạt động có mục đích của con người nhằm tạo ra các sản phẩm vật chất và tinh thần cho xã hội	**5, 6, 7, 8, 9, 11, 19, 20, 21, 22, 23, 24**
Neo đơn	(Cảnh gia đình) rất ít người và không có khả năng lao động nên không biết trông cậy, nương tựa vào ai	**17**
Quyền	Điều mà pháp luật hoặc xã hội công nhận cho được hưởng, được làm, được đòi hỏi	**27, 34, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63**
Tài sản	Những của cải đem lại lợi ích thiết thực cho người chủ của nó	**25, 26, 27, 28, 30, 31, 36**
Thiết lập quan hệ	Xây dựng một mối quan hệ mới	**37, 38, 39, 40, 42**
Tiết kiệm	Sử dụng đúng mức, không phí phạm	**48, 49, 51, 52, 53, 54, 55**
Tôn trọng	Tỏ thái độ đánh giá cao, không vi phạm hoặc xúc phạm	**16, 25, 26, 27, 28, 30, 45**

NGUỒN ẢNH SỬ DỤNG

Trang	Số thứ tự ảnh	Nguồn trích dẫn
Trang 6	Ảnh 1	https://www.shutterstock.com
	Ảnh 2	https://www.shutterstock.com
	Ảnh 3	https://www.shutterstock.com
	Ảnh 4	mia.vn
Trang 59	Ảnh 1	Trần Mai Anh

Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam xin trân trọng cảm ơn các tác giả có tác phẩm, tư liệu được sử dụng, trích dẫn trong cuốn sách này.

Chịu trách nhiệm xuất bản:
Chủ tịch Hội đồng thành viên – Tổng Giám đốc NGUYỄN TIẾN THANH

Chịu trách nhiệm nội dung:
Tổng biên tập PHẠM VĨNH THÁI

Biên tập lần đầu: NGUYỄN THỊ TRANG – NGÔ THỊ HÀ
Biên tập tái bản: NGUYỄN THỊ TRANG
Biên tập mĩ thuật: NGUYỄN BÍCH LA
Thiết kế sách: NGUYỄN ĐÌNH HƯƠNG
Trình bày bìa: NGUYỄN BÍCH LA
Minh hoạ: LÊ MẠNH CƯỜNG
Sửa bản in: TẠ THỊ HƯỜNG – NGUYỄN THỊ TRANG
Chế bản: CÔNG TY CỔ PHẦN MĨ THUẬT VÀ TRUYỀN THÔNG

Bản quyền © (2023) thuộc Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

Xuất bản phẩm đã đăng kí quyền tác giả. Tất cả các phần của nội dung cuốn sách này đều không được sao chép, lưu trữ, chuyển thể dưới bất kì hình thức nào khi chưa có sự cho phép bằng văn bản của Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

ĐẠO ĐỨC 4
Mã số: G1HH4G001h26
In ..... bản, (QĐ .....) khổ 19 x 26,5 cm.
Đơn vị in:.....
Cơ sở in:.....
Số ĐKXB: 7-2026/CXBIPH/30-09/GD
Số QĐXB: .../..... ngày ... tháng ... năm .....
In xong và nộp lưu chiểu quý ..... năm .....
Mã số ISBN: 978-604-0-35028-2

HUÂN CHƯƠNG HỒ CHÍ MINH

BỘ SÁCH GIÁO KHOA LỚP 4 – KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

1. Tiếng Việt 4, tập một
2. Tiếng Việt 4, tập hai
3. Toán 4, tập một
4. Toán 4, tập hai
5. Khoa học 4
6. Đạo đức 4
7. Âm nhạc 4
8. Mĩ thuật 4
9. Công nghệ 4
10. Lịch sử và Địa lí 4
11. Tin học 4
12. Hoạt động trải nghiệm 4
13. Giáo dục thể chất 4
14. Tiếng Anh 4 – Global Success – SHS, tập một
15. Tiếng Anh 4 – Global Success – SHS, tập hai

Website: https://www.nxbgd.vn

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

ISBN 978-604-0-35028-2

9 786040 350282

Giá: 7.700 đ